

Научни дискусии

РАЗМИСЛИ ВЪРХУ НЯКОИ ТЕОРЕТИЧНИ ОПОРИ НА НАЦИОНАЛНООТГОВОРНАТА ПОЛИТИКА*

Проф. д. ист. н. Трендафил Митев

Изследванията, свързани с историята на политическия живот в Третата българска държава през последните 130 години, показват, че ефективна народополезна политика, за голямо съжаление **не се създава винаги! През всяка епоха! От всички общественозначими фактори на политиката (партии, обществени движения, неправителствени организации и пр.). Включително и не от всяка изпълнителна власт, управлявала в София!** Причините за това са много: Както обективни, така също и субективни; както повлияни от вътрешни фактори и обстоятелства, така и заради външнополитически съображения! Както заради идеологически догми, така също и като плод на пресметливо-интересчийски домогвания, свързани с конкретната конюнктура, при която преминава развитието на обществото и държавата и т.н. Ако движещите сили на епохата са мощни и преобладаващо градивни, ако на тази основа изкристализират велики, въодушевяващи обществени идеали, които мобилизират личностите в широки обществени слоеве, тогава се раждат и знаменитите политически мъже на дълга и честта! Отец Паисий, Георги С. Раковски, Васил Левски, Стефан Стамболов и Петко Каравелов не могат да се “появяват” по всяко време! Тях ги съгради духът на българското национално Възраждане и подемот на нацията, характерен за предосвобожденската епоха..

И обратно: ако през определен период от време сред обществото се наложи доминирането на “ниските идеи” и мизерните цели; ако надделее преобладаването на егоизма и на себичните страсти, преследващи главно личното обогатяване; ако обществото в такива моменти бива объркано, обезверено и отчаяно; ако външни, небългарски сили диктуват дневния ред на политическия ни процес, тогава се раждат предимно политически джуджета, които се въргалат в сферите на властта! Това са онези малки,

* Изтъкнатият изследовател и университетски преподавател се е опитал и до голяма степен е успял да провокира интереса на читателите към изключително важни актуални теми и дилеми на нашето съвремие. Без да споделяме безусловно и безкритично някои от неговите тези, ние му изказваме искрената си благодарност за гражданската му смелост и ангажираност. Готови сме да публикуваме и други мнения. (бел. ред.)

“дребни хорица” в политиката, чийто поглед не излиза извън кръга на личния им материален интерес.

Казано в резюме: **за най-голямо съжаление, не е съдено на абсолютно всички генерации да живеят във велико време!** Липсва ли яркият, смислен, велик и мобилизиращ национален идеал; липсват ли онези личности, които честно и винаги са готови да се самопожертват за неговото постигане; отсъстват ли разумните цели в ясната и категорично оповестена политика, която е способна да мобилизира енергиите за значими народополезни инициативи, подети от страна на елита, тогава не се изявяват личности като Стамболов и Бенковски, годни да подпалят Османската империя с едно черешово топче, за да се постави началото на българското Освобождение. Тогава липсват великите самоуки политици като Захари Стоянов, който без да е ходил един ден на училище, успя да организира и да реализира Съединението на Северна и Южна България в една държава. Тогава не е възможно 24-годишни български капитани – какъвто е случаят с българската армия през Сръбско-българската война, да побеждават 70-годишните сръбски генерали, за да затвърдят границите на съвременна България!

Без национални идеали, без родените от тях велики държавници, без те да са годни да обосноват практически целесъобразна политика, която да се поднесе на народната маса по най-разбираемия за нея начин, националноотговорната политика линее. Първо – защото няма кой да я дефинира! И на второ място – понеже няма кой да я реализира!

Отгук може да се каже, че произтича **следващата теоретична опорна точка** на една рационална визия за националноотговорната политика. Убедено може да се твърди, че тази политика по-често се е раждала (и би могла да се роди), когато при съчетаването на вече споменатите положителни фактори ние българите сме успявали да наложим общоприетите, консенсусните идеи за развитието на нацията и държавата над тяснопартийните сметки и интереси в мисленето на целия народ. Имат се предвид идеите, които не се подлагат на съмнение от нито една политическа партия, независимо от нейната идеологическа специфика и фаворизирани обществени ценности. Защото освен “ляво-” или “дясноориентирани”, ние – всички граждани на Отечеството, сме и БЪЛГАРИ! Живели сме, живеем и ще живеем заедно на тази земя! Затова, когато и консенсусът между самия народ и неговия политически елит е надделявал, българите са постигали най-големите успехи в политиката си: хората от селата и градчетата на Тракия, Средногорието и Подбалкана през 1876 година изоставят доброволно домовете си и излизат с дребната си челяд в горите, за да придадат масов характер на националноосвободителната революция. Действайки задружно, през 1885 г. българите съединяват Северна и Южна България; през 1912 година нацията се вдига като “един човек” и помага за освобождението на

Македония и Тракия от османска власт; ценейки националния интерес и приемствеността в политиката, поколенията след Втората световна война изграждат една модерна и жизнеспособна държава със силна армия, широкоплощно напоявано земеделие, обработвано с машини; солидна материална база за сътворяване на оригинален научен и културен продукт; промишленост, осигурила водещи позиции на държавата ни в света по редица направления на материалното производство и т.н.

При отсъствието на високи идеали, велики държавници, а оттам при липсата и на един преобладаващ, силно мобилизиращ и обединяващ ценностен национален мисловен корпус, от общоприемливи демократични и общополезни идеи, актуалният политически процес много по-лесно се идеологизира! Лишава се от най-важните и общозначими опорни точки. Тези, благодарение на които политиката става разбираема! Оценява се положително от всички граждани в държавата. И заради това тя се подкрепя съзнателно и постоянно с енергията на всеки член от обществото! И то по най-различни и разумни начини! А оттам и властта вече разполага с морален, интелектуален и трудов ресурс, за да действа мащабно практически. От което се раждат народностните ни победи.

На следващо място изследванията, свързани със същността и постиженията на българската политическа традиция, показват, че плодотворна националноотговорна политика в рамките на демократичното общество по принцип по-често е възможна, когато съществува ясно разбиране, че съвременните реалности в обществения живот са една изключително сложна **“смес от старо и ново съдържание”**. В съвременните политически процеси все още битуват т.нар. **“теми останки”**. Това са следи от отмиращите реалности, наследени от миналото. Заедно с това обаче на обществената сцена вече съществуват и зародишите на бъдещите процеси. Тези, които в обозрима перспектива постепенно ще се наложат като доминанти на реалния политически живот. Тук обаче с цялата си сила **“стоят”** актуалните в настоящия момент проблеми на **“нашето време”**. Тези, които определят тенденциите в развитието на ежедневието ни в момента. Следователно, анализът на актуалните теми от текущата политика не може да прерасне в модерна, националноотговорна и естествено народополезна теория на съвременния политически процес, ако не сме в състояние първо да определим вярно и точно: **какво представлява физиономията на “съвременното” в политиката? Кое точно около нас е “нашето съвременно”?** В какви конкретни граници е разположено актуалното в бита ни за днешното време, което политическата теория трябва да поеме сега, да дефинира непосредствено като задача пред текущата практическа политика? А властта да претворява пред нашите очи теорията в реален политически продукт и то по отношение на всички значими сфери на националния ни живот. Така че да се разрешават

проблемите, стоящи пред “сега живеещите”, активно творящите в момента генерации, които осигуряват напредъка на България в днешния ден!

В това направление на обществения живот може да се приведат безброй примери. Само за илюстрация тук ще посочим един от особено актуалните за нашето време – съвременните отношения между Република България и Република Македония. Именно България направи най-много за международното признаване, а и за оцеляването на тази малка държава на Балканите през периодите на икономическа блокада и изострените вътрешнополитически борби, протекли на територията ѝ през първото десетилетие от нейното съществуване.* Освен всичко друго сред българското общество цари една видима доброжелателност към народа на нововъзникналата малка държава на Балканите. Въпреки всичко, направено от българска страна обаче, отношението на властите в Скопие към България не е добро! Независимо от партийната разцветка на всяко едно от правителствата, управлявали там през изминалите две десетилетия. В скопските вестници, в електронните медии, в публицистичните и в научните издания при мълчаливото съгласие на централната власт се прокарва омраза срещу България и българите, каквато не може да се открие в целия останал световен печат!

Следователно това е само един от примерите за “днешната”, “нашата”, “сегашната”, “актуалната” в момента проблематика за нова националноотговорна политическа теория. България дава всичко, а не получава в замяна поне добросъседско уважение! Върху тази проблематика трябва да се разработи качествено нова концепция за защита на националните ни интереси в югозападна посока. Тя да отговори на въпросите: Как да се внуши на официално Скопие да снее от употреба в своите медии езика на омразата? Как да се гарантират правата на хората с българско самосъзнание в Македония? Защото ако утре Македония влезе в ЕС с досегашната си политическа доктрина и с подобна мисловност сред нейната “интелигенция”, тя би могла пряко и косвено да предявява и териториални претенции към нашата държава. А те ще поставят на сериозни изпитания българския народ. При това въпросите задължително трябва да бъдат уредени предварително чрез договор, подписан на двустранна основа между София и Скопие. Защото по-добре е всички недоразумения да се изгладят преди приемането на Р. Македония в ЕС, отколкото тя да влезе с подобно ориенталско и едва ли не вандалско

* Само в областта на военното дело България подари на Македония два пъти и половина повече тежки огнестрелни оръжия от тези, с които сами разполагахме през 1885 г., когато трябваше да побеждаваме крал Милан в Сръбско-българската война. Тогава Българската армия имаше на въоръжение всичко на всичко 120 оръдия! А на Македония през 2000-2001 г. бяха подарени 150, несравнимо по-ефективни далекобойни оръдия, плюс 100 танка!? Да не говорим за горивата, химикалите, арматурата, ламарината и другите предоставени материални стоки!

мислене в семейството на културните европейски народи. И вече там да му създава качествено нови, нежелани проблеми. Ако от страна на Скопие се получи отказ за предварително уреждане на актуалната двустранна проблематика, правителството в София е длъжно да приложи гръцката тактика – вето срещу приемането на Р. Македония в Европейския съюз! Само така и тогава то ще реализира един наистина националноотговорен политически ход, който е от полза, разбира се, и за целия Европейски съюз в бъдеще!

Изследванията върху политическата практика – вече в по-широк план, показват, че **раждането на нова актуална народополезна теория сред специалистите зависи много и от начина, по който мисли нацията по актуалните въпроси на политиката**. Тоест дали нацията – ние, българите, предизвикваме постоянно “теоретичен глад”, който да провокира професионалния анализ на политиката, базиран върху националноотговорните принципи.

В съвременния свят по наше мнение реално се изявяват два основни типа общества. Условно едните можем да наречем “будни”, а другите – архаизирани или “сънливи” общества. Да вземем за пример будните френско и гръцко общество. Те често организират на своите политици по една “цивилизована миниреволюция”. Тези общества внимателно наблюдават дневния ред на актуалната политика. Бързо обобщават какво в нея не ги устройва в момента и незабавно реагират. В резултат тези общества реално постоянно се вълнуват. Те буквално бушуват! Излизат често много добре организирани и то колективно на улиците. Така непрекъснато се формулират нови, реални проблеми, свързани с актуалния дневен ред на съответния народ и се иска решаване на сложните проблеми. Ето това е процесът, свързан с “провокация на глад” за нова, актуална и националноотговорна политика. Той вече принуждава френските и гръцките политици, щат не щат, да анализират още по-мощно и да формулират нова теория за развитието и управлението на цялото общество. Изводът тук произтича от само себе си: ние българите също трябва да се отърсим от “сънливостта”, обхванала някои слоеве на обществото. Примерът на “будните” съвременни народи ясно показва кой е правилният път да принуждаваме управляващите във всеки един момент да заемат националноотговорната политическа позиция – във всички сфери на нашия живот.

В хода на настоящия размисъл изрично и ясно трябва да се каже, че възможността да се създава съвременна националноотговорна политика винаги твърде много зависи и от **“равнището на спекулативното мислене”**, което се намира в обръщение сред дадено общество. Или ако използваме вестникарската фраза – “от постиженията на националната спекулативна традиция”. Във всяка съвременна държава големите политически партии си отглеждат и поддържат т.нар. “теоретични и

тактически спекуланти”. Това са техните главни и най-изобретателни пропагандисти. В България ние също непрекъснато наблюдаваме как те се изявяват в защита само на “официозните партии”. Тези, които сами имат претенциите, че представляват и защитават фундаментални жизнени интереси на големи социални маси от обществото, въпреки нищожните изборни резултати, които получават през последното десетилетие. Става дума за една реалност без никакво изключение! Българското общество достатъчно добре познава най-активните пропагандатори на претендиращите за водачество и в “лявата”, и в “дясната” сфера на съвременното българско развитие. Тези прекалено добре експониращи се из медиите въжеиграчи на словото, тези ненадминати жонглиори с фактологията реално затрупват ежедневно общественото мнение с неверни, противоречиви и даже напълно чужди на българския национален интерес интерпретации на всичко онова, което вършат техните главни спонсори.

Следователно, ако спекулациите и провокациите в ежедневното политическо мислене на един народ надделяват постоянно; ако те дават тона на актуалния политически анализ, то неизбежно се задушава сериозната аналитична политическа мисъл. В такава отровна за политиката обстановка не може да се роди бързо и често модерна, истинна и общественополезна политическа теория за развитието на цялото общество. Тя просто става невъзможна! Защото анализът бива задушаван от политическата мъгла, разпръсквана от най-опитните пропагандатори на отделните идеологии. Или на политическите представители на отделните кланови интереси, така наречения “делови свят”!

При проучването на съвременната българска политическа практика може да се направи извод, че плодотворните теоретични обобщения в политическия процес зависят твърде много от това, дали **овластените политически личности разбират истинската същност, а и сложността на самата националноотговорна политика**. -Практиката показва, че в политиката на съвременната ни обществена сцена се изявяват най-различни категории хора: там анализират и непрестанно говорят спекуланти, за които току-що споменахме; изявяват се и теоретици “догматици”. Това вероятно са честни, но застарели в мисленето си хора. Те вече не разбират същността на новото и актуалното днес. Разбира се наблюдаваме идейните постижения и на анализатори новатори. Но се изявяват и анализатори фантазори. Не са малко и тези, които могат да се нарекат фанатици. За съжаление, изявяват се и **купени** с чужди пари анализатори, които в определени ситуации дори надделяват в националния мисловен процес, свързан с актуалния политически процес. И т.н., и т.н.

А ако в едно демократично общество умните хора – тоест гражданите, навреме не направят една дисекция и на самия аналитичен потенциал на своя елит, народополезната политика там никога няма да се появи. Защото, образно казано, **“разбойниците на мисълта”** ще

продължават да безчинстват в народните умове! И ще затрудняват формирането на представата за това “що е националноотговорна”, общонародна, полезна политика за всекиго и за всички!

В съвременната българска обществена действителност никак не е трудно да се забележи също така, че съдбата на националноотговорната и актуална теория в политиката зависи много и от функциите, които мислещата част от обществото ѝ възлага по принцип! Често пъти от съвременната теория в политиката се очаква тя да дава ежедневно **конкретните препоръки (едва ли не нещо като рецепти) за всичко, свързано с непосредствените действия на властите.** Ако от теорията не се получават веднага конкретни положителни резултати в ежедневната практика, обществото или не проявява траен интерес, или започва да губи интерес към нея.

Подобен подход към сериозното политическо мислене също е опростено схващане за ролята, която съвременната националноотговорна теория в политиката трябва да играе в реалната политика. Конкретни отговори на отделните актуални теми от ежедневието трябва да дава текущият емпиричен анализ на властта. Докато **голямата, стратегическата националноотговорна политическа теория в демократичното общество (това, което често се нарича “доктрина на националното развитие”)** трябва да прави само **НОВИ ПОЛИТИЧЕСКИ ОТКРИТИЯ.** Тя трябва да чертае по-високите, все още невидимите за обикновения човек, но разумните – истински смислените хоризонти, към чието достигане да се стреми **практическата политика.**

А точно кое от новите теоретични идеи в политиката ще се вземе при разрешаването на конкретната ситуация, това вече зависи от зрелостта на политическите практики. Тези, у които е властта! Те избират съответния хоризонт, до който искат да доведат съзнателно своя народ и държавата в рамките на управленския си мандат.

На следващо място може да се постави констатацията, че плодотворната, националноотговорна теория на съвременния демократичен политически процес няма да е възможна, **ако тя се откъсне и от актуалното развитие на науките като цяло.** Като се започне от физиката и математиката и се стигне до историята, социологията и демографията. Защо е нужно хората, стремящи се към властта, да познават постиженията поне на няколко от сериозните съвременни науки? Защото постиженията на тези науки постоянно установяват нови, непознати до момента факти за материалния и духовния свят на обществото. Тяхното познаване води до обогатяването на аргументационния материал при мисленето в теоретичния анализ, свързан с политиката. А колцина от сега действащите български политици (примерно лидери на партиите, представени в Народното събрание, или членовете на Парламента) са ни известни и като

сериозни анализатори теоретици, разработили и разпространили ценни проекти в областта на политиката, или учени професионалисти със сериозни приноси в отделни конкретни области на знанието?

Тук се крие една от много важните причини за неблагоприятията на българския преход към демокрация! В България “знаещият свят”, националномислещите хора, личностите с ясна представа за дълг, отговорност и гражданска доблест просто нямат достъп до реалната власт! Вече две десетилетия на върха на политическата ни пирамида като правило се наблюдава въргальнето предимно на лица, които са или лаици, или кариеристи, или политически напълно неграмотни, съответно и никому неизвестни – като общественозначими дейтели. Но за сметка на това послушни като изпълнители на чужди заповеди! Защо тогава трябва да се чудим, че преходът към демокрация се извърши стихийно? Че национално богатство за над 100 милиарда долара се разграби от шепата хора!? А нацията беше обезверена, морално деградирана и демобилизирана (в някои слоеве до степен на лумпенизация) както никога преди това. Освен може би подобно на ситуацията, която съществува в страната след двете непоправими национални катастрофи през 1913 и 1919 г. Но дори и това сравнение все пак не е съотносимо към съвременната политическа действителност в България. Защо? Защото след 1919 година непоправимите удари върху снагата на нашата нация все пак нанесоха чужденци! Балкански и европейски политици, преследващи собствените си користни цели в световните дела. Докато след 1989 г. най-тежките морални поражения върху българския национален характер бяха нанесени от българи. Тоест – от теорията и практиката на български политически партии и излъчените от тях правителства! Затова и болката от състоянието на нашата нация днес е два пъти по-голяма и неутешима!

Определено може да се твърди, че модерната, народополезна политическа теория е **невъзможна без нейната връзка и с най-високите етажи от съвременния духовен живот на нацията**. Ако творците на теорията в политиката не познават (или се намират) под равнището на ценностите, изповядвани от най-значимите **поети, писатели, художници, композитори на нашето време**, те ще бъдат безплодни. Понеже ще се откъснат от върховете на модерната ни цивилизация. Защото ще са чужди на днешното светоусещане за живота. Изразните им средства ще бъдат архаични. Мисленето им ще бъде под равнището на сегашната представа за прекрасното, за хуманното, за справедливото, за смисъла на идеала в бъдещето. Постиженията на аналитичната теория в политиката ще бъдат под равнището на онова, което наричаме “съвременен национален и обществен цивилизационен дух”. А това означава, че подобна политическа теория ще бъде слаба, бързо остаряваща и силно уязвима за критика. Следователно и не особено полезна!

На тази база естествено възниква въпросът колко от най-сериозните представители на съвременната българска култура (творците на изящната ни духовност) биват канени като експерти, като отговорни членове на изпълнителната власт (министри) или народни представители? Рядко, твърде рядко и като правило епизодично отделни единични представители на нашия духовен елит биват “пришивани” като украшение към поредното правителство, за да му се придава някакъв формален “авторитет”. Техният глас обаче реално не определя насоките на националноотговорната политика. Доказателството: резултатите от политическия процес, реализирани през последните две десетилетия. А демокрацията като високоорганизирана държавна реалност предполага преди всичко използване на знанието, почитане и обогатяване на цивилизационните ценности, опора в разума, максимално ефективно използване на националния духовен капитал за всестранный напредък на народа и държавата.

Няма никакво съмнение, че плодотворното обобщение на сложните процеси в съвременната политическа действителност става **невъзможно**, ако не се разбира и **обяснява вярно и разликата между “статиката” и “динамиката”**, които се съдържат в политическите процеси. Във всеки съвременен политически процес освен старо и ново по едно и също време присъстват и нужната статика, и потребната динамика. Тоест – някои неща в тези процеси се движат. Защото животът изисква те да са подвижни! Други съставки на процесите около нас, образно казано, трябва да “стоят на едно място”. Те са стационарни, защото животът – нашите потребности, изискват това. Там са концентрирани вече решените проблеми на хората, наложилите се добри практики и традиции, консенсусните идеи, разумните заемки от чуждия опит и т.н.

Следователно народополезна е тази политическа теория, която обяснява разумното съотношение между това, което трябва да е “**постоянно**”, и онова, което трябва да е “**променливо**” в живота на съвременните генерации. От това умение зависи колко трайни и ясни ще бъдат днешните и утрешните политически реалности; с каква разумна скорост и честота ще се извършат логичните промени, от които се нуждаем, и дали ще следват остри, излишни завойи и даже неочаквани, но ненужни обрати в битието ни. А това са все важни обстоятелства за съдбата на всеки народ и човек. Ние българите обаче сме доказали, че не винаги умеем да ценим онова, което трябва да бъде трайно и да не се променя често, като нередко у нас се вършат прекалено резки завойи в развитието ни, с което се разпиляват ресурси, а нацията ни губи полезните инерции на положителното движение, което е осъществявано до определен период от време. Трудно може да се посочи пример с друг народ в Европа, при който всеки значим политически преход да е бил свързан с такова тотално унищожение на придобивките от предишната епоха (заедно с

техните създатели)! Поради което всяка нова генерация да е принудена да започва своя живот от съответната нова “кота нула”!? Един от най-големите въпроси на българската националноотговорна политическа теория през XXI век е: кой, кога и как ще наложи трайно практиката в политическия процес на България? Винаги трябва много да се внимава при разрешаването на проблематиката от сферата на “статиката” и “динамиката” на живота. Да се научи българската национална интелигенция колко ценно нещо е разумната приемственост, използването на позитивите от “старото време” при градежа на “новата епоха” и че за това не се изисква нищо друго, освен самостоятелно цивилизовано мислене и реалистичен човешки разум! Защото само така най-сетне ще се осигури едно плавно, безконфликтно развитие и на нашата държава и народ.

Проучването на **модерната** политическа практика показва също, че ползотворно теоретично обобщение на актуалната политика е възможно, **ако националноотговорната теория се разбира и като средство за откриване главно на НЕВИДИМИТЕ препятствия за общественото развитие**. Видимите проблеми в живота са ясни дори за всеки отделен нормален човек. Затова всяка личност може и сама да се справя с тях. Мъдростта в политиката трябва да открива и да обяснява невидимото с просто око! Националноотговорната теория в политиката е длъжна да обяснява винаги навреме, убедително и точно: кои конкретни невидими фактори причиняват появата на така наречените “цикли” в нашия живот? (примерно – цикълът на нормалното развитие! Или циклите, свързани с кризи!)? Така че даден цикъл да започне, да се развие и да завърши при наличието на обществена яснота за същността и фазата на протичащите процеси. Тогава теорията в политиката ще е полезна на хората, защото такава е нейната основна функция. Да осветлява тъмните, невидимите страни за живота на обществото. И в резултат да му осигури надеждно водачество – дори и в мрака!

За следващото правило могат да се приведат безброй примери. Тук се има предвид фактът, че ефективната политическа теория е възможно да оказва трайно влияние върху позитивното развитие на обществото, само ако **не се “ПРОФАНИЗИРА” това, което се нарича съвременна политическа теория**. Какво имаме предвид?

В политиката съществуват и “приключени процеси” от гледна точка на тяхното теоретично изясняване. Като конкретен пример може да се даде следният. След анализа на всички документи теоретично е напълно изяснена пълната несъстоятелност на коминтерновската доктрина за съществуването на някаква отделна, древна “**македонска нация**” Такава, която от векове била имала своя самобитна история. И особен “македонски език”! Това е класически пример за изчерпателно изяснена тематика от политическата теория.

Следователно правилно е теоретичните постановки тук да се приемат като ясна, обективна истина от всички сериозно мислещи хора. В смисъл, че македонстващите днес всъщност са българи по кръв, отровени преди всичко от просръбската пропаганда на ЮКП в периода след 1944 година! И естествено поне политическите анализатори в България да не се връщат вече към безразборно боравене с тази тематика. Знаем обаче, че това не се получава на практика! И в България все още се намират хора и даже някакви организации, които са опитват да доказват съществуването на въпросната самостоятелна (при това с древни корени) “македонска нация” преди 1944 година. Като говорят дори за наличие и на някакво старо “македонско малцинство” в Пиринския край! Достатъчно е да споменем само прословутата групичка, именуваща се “ОМО-Илинден”, или имената на завършилите Софийския университет “Св. Климент Охридски” и титулуващи се с високи академични звания Иван Калчев и Стефан Влахов!*

В техния случай наблюдаваме една груба злоупотреба (истинска “профанизация”) при теоретизирането върху най-значима за България, и то вече смислено изяснена глобална политическа тематика. Нещо, което може да се нарече и пълен интелектуален абсурд на нашето време!

За съжаление може да се констатира, че съдбата на народополезната теория в политическия анализ при нас българите е свързана много и с т.нар. **“инерции на общественото мислене”**. Каквито и полезни теоретични обобщения да правят (на моменти) примерно някои от лидерите на левицата в България, те няма да бъдат възприети от привържениците на българската десница. Абсолютно същото се отнася и за политическата теория, лансирана отлясно. Лявоориентираните граждани пък, отново поради политическата инерция в своето мислене, също не приемат по принцип ценностите на дясната политическа теория. Да не говорим за демонстративното “неразбиране” на онова, което предлагат на общественото ни мнение по-малките, наистина родолюбиви политически партии, които съществуват в съвременното обществено пространство. В надпреварата да се доказва “кой е по- по- и най-” между дясното и лявото родолюбивото политическо мислене просто бива изгласквано встрани, като нещо, което не било “европейско”, не било актуално в момента, следователно трябвало да се третира като излишен “архаизъм”. Други дори го третират като проява на някакъв “национализъм”, без твърдящите това дори да разбират (и да могат да обяснят) правилно смисъла и различията между споменатите понятия, както и тяхната съотносимост към трайните жизненни интереси на българския народ.

* Става дума за двама от малцината и най-прононсираните адепти на неомакедонизма в наши дни, от които първият е лидер на фантомното Дружество за македонско-българско приятелство, а вторият доскоро беше на “държавна ясла от Скопие” – като директор на Културно-информационния център на Р. Македония в София. (бел. ред.)

Тези инерции в общественото мнение сред нас – българите, са много силно развити! Ние не умеем да се слушаме спокойно! Не можем да се изслушваме взаимно като българи, разговарящи с българи – с оглед на колективната ни полза! Без да се отказваме разбира се от основното в своите убеждения, все пак да се опитваме да разбираме дали “другите” не ни казват нещо ценно! Особено онези, които работят скромно в полето на родолюбивото възпитание и последователната защита на трайните интереси на българския народ и на неговата държава, със средствата на съвременната европейска политическа култура. Този ни дефект също е една от спирачките, които ограничават ролята на народополезната теория в нашата политика. Особено за появата на така нареченото националноотговорно **центристко мислене**. Това, което е свързано най-тясно с обобщаването на актуалния политически процес в интерес на болшинството от народа. Силното, центристко, неконфликтно и националноотговорно политическо мислене в България обаче не може да се наложи като доминираща тенденция поради непримиримостта на конфронтиралите се идеологии. Както и заради неумението ни да съчетаваме “световните постижения на демокрацията” със спецификата на народностната ни съдба и задължителната необходимост да защитаваме конкретиката на нашия живот. Тази, която е продиктувана от традициите и обективните условия, определящи тенденциите на еволюционните процеси в тази част на света.

Дали теоретичното обобщение на актуалната политика ще е народополезно зависи според нас и от това **доколко сме истински лоялни към демократичната политическа система**. Тоест – към нейните ценности и предимства! Ако политикът цени истински достойнствата на демокрацията, той съзнателно ще мисли сериозно, ще предлага аргументирано, ще обсъжда задълбочено политическите си идеи, за да защитава нейните предимства. И най-важното – няма да допуска разминаване между думи и дела. И в политическата си практика ще действа почтено, така както и мисли! От това най-малко ще страдат конкретните национални интереси на народа. И обратно: ако анализаторът не е лоялен към демократичните политически ценности, а е привърженик на някакви други (крайно егоистични или прекалено конфликтни идеи), ако и в реалната си практика действа под тяхно влияние, то тогава той “ще ражда” и друг тип политическа теория. Във втория случай ще се подсказват пътищата и средствата за разстройване на демократичната система. Тя реално ще бъде използвана за параван с оглед на личното забогатяване. В последна сметка ще се стигне до отчайването на нацията от ползите от демокрацията. Неизбежно ще се минират и трайните национални интереси. В резултат градивната еволюция ще бъде подменяна със съзнателно създаван хаос, който води до обществено “вегетиране” и държавна безпомощност!

На последно – но не и по значение, място: народополезното теоретично обобщение на текущите политически процеси зависи в решаваща степен и от умението да се откриват, разумно да се осмислят и последователно да се защитават спецификите на отделните демократични общества. Демокрацията в модерния свят днес битува в няколко различни варианта. Основните са: парламентарната монархия, парламентарната република, президентската република, полупрезидентския режим и др. Те съществуват като “разнообразие в единството”, защото отразяват ред обективни реалности за съответните народи. И са измислени именно, за да обслужват тези нации според техните специфики.

Ясно е, че ако при глобалните теоретични обобщения на сложните актуални процеси не се вземе предвид и ролята на националната специфика, новата политическа теория ще бъде догматична. Такава теория няма да носи успехи на своя народ, защото той живее при различни обективни условия.

Като илюстрация може да се даде само примерът с Дания. Там народните представители например могат да бъдат едновременно и министри. Тоест – по едно и също време дадена личност може да съчетава и законодателната, и изпълнителната власт. Освен това датската кралица е държавен глава. Но фактически тя е и премиер на страната си, тъй като ръководи заседанията на министерския съвет. Освен всичко друго, вече 100 години Дания се управлява от правителства, без те да имат парламентарни мнозинства. В тази страна се управлява с консенсус между парламентарно представените партии и т.н.

Да сме чували нещо подобно в учебникарската теория за демокрация? Не! В учебниците няма такива примери! А в Дания те съществуват! И тя е една свършена, съвременна демократична държава. И никой не я обвинява, че е погазила класическите правила за независимостта на отделните власти в представителната демокрация! Просто седнали датчаните. Осмислили националната си специфика. И създали един собствен, напълно оригинален модел, който функционира перфектно по правилата на демокрацията. А датската нация се радва на един от най-високите жизнени стандарти в света!

Подобни примери показват дали е налице главното: **теорията в политиката е съвременна и народополезна, най-вече ако нейните създатели и разпространители са наясно, че съществува и така наречената “пределна ефективност на всяка теория изобщо”.** От един момент абсолютизирането на дадени теоретични постижения в политиката като „абсолютно задължителни” – навсякъде и във всичко (примерно основните теории, изписани в учебниците), ние вече ще се превърнем в **СЪВРЕМЕННИТЕ ДОГМАТИЦИ.** Такава теория постепенно започва и да пречи за появата на нови оригинални теоретични

обобщения. Защото в живота на народа постоянно се появяват множество принципно нови теми в текущия политически процес. А те реално изискват от нас да правим нови обобщаващи, но и творчески, нестандартни теоретични открития.

Завършвайки, ние оставаме с пълното съзнание, че темата, която е предмет на настоящата практически насочена статия, не е изчерпана. Че са възможни и множество други, при това много важни допълнения. А и варианти за различни интерпретации. Ще смятаме обаче, че донякъде с нея е свършено нещо полезно, ако поне провокираме мислене върху тази така важна проблематика, от която зависи нашият живот. И този на нашите деца.

ДА УМЕЕМ ДА ОЦЕНЯВАМЕ РЕАЛИСТИЧНО ПРИЗНАЦИТЕ, КОИТО ДОКАЗВАТ НАЛИЧИЕ НА РЕАЛНА НАРОДОПОЛЕЗНА ПОЛИТИКА В БЪЛГАРИЯ! ДА УМЕЕМ ДА ПООЩРЯВАМЕ ОНЕЗИ МЕЖДУ НАС, КОИТО МИСЛЯТ В ПРАКТИКАТА ПОЛЕЗНО ПРЕДИМНО ЗА БЪЛГАРИЯ И ЗА БЪЛГАРИТЕ! ДА ДАВАМЕ ВЛАСТТА САМО НА ТЕЗИ, КОИТО С ЦИВИЛИЗОВАНИТЕ СРЕДСТВА, ПРОКЛАМИРАНИ И ЗАЩИТАВАНИ ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ, СЪДЕЙСТВАТ ЗА ЗАЩИТАТА НА ИНТЕРЕСИТЕ И ЗА НЕПРЕСТАНИЯ НАПРЕДЪК НА НАШАТА РОДИНА, НО ЗАЕДНО С ТОВА НЕПРЕСТАННО РАБОТЯТ ЗА СЪХРАНЯВАНЕ НА ТРАДИЦИИТЕ, ЗА УВАЖЕНИЕТО КЪМ ПАМЕТТА НА ИСТОРИЯТА И НА НАШИТЕ ПРЕДШЕСТВЕНИЦИ, КАКТО И ЗА ИЗДИГАНЕ НА САМОЧУВСТВИЕТО НА БЪЛГАРСКИТЕ ГРАЖДАНИ! ТОВА НЕ Е САМО НАШЕ ПРАВО! То е и наше задължение! Ако искаме в Отечеството ни да се живее добре! Както е в Европа! Децата ни да останат с нас. А не България след половин век да се превърне в една обезлюдена територия.